

MIHAIL SADOVEANU

OSTROVUL LUPILOR

Dobroge, tu ești Tara „vechimii”

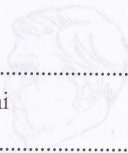

EDITURA
ASA

CUPRINS

CAPITOLUL I	5
• Dobroge, tu ești Țara „vechimei“...	
CAPITOLUL II	11
• Se pare că pe povestitor l-ar fi chemând „domnu’ Ioniță“	
CAPITOLUL III	19
• Povestitorul ajunge la o așezare de păstori, în pustie, și nu-i zice nici „domnu’ Panaite“...	
CAPITOLUL IV	29
• Unde s-arată Mehmet Caimacam, căruia îi zice „Nastratin Hoge“	
CAPITOLUL V	41
• Aici se arată ce fel de ființe sunt căruțașii, ciobanii și dropiile	
CAPITOLUL VI	55
• De asemenea, se arată că bărăganul nu-i cu priiună vânătorilor	
CAPITOLUL VII	65
• Ali, fiul lui Iusuf „Cinci Parale“	
CAPITOLUL VIII	75
• Cum a ajuns blestemul sărmanei Eitùn, după Ali, la Babadag	
CAPITOLUL IX	83
• Iată că iese pe lume Deli-Ali	
CAPITOLUL X	89
• Isprăvile cele dintâi ale banditului Ali, fiul lui Iusuf	
CAPITOLUL XI	101
• Sfârșitul unui asemenea deliu nu putea fi decât de glonte de argint	
CAPITOLUL XII	111
• „Astăzi mic, mâine ție...“	
CAPITOLUL XIII	123
• Când Nastratin a stat la sfat cu muiera și cu Șeitan	

CAPITOLUL XIV	135
• Nastratin începe a săvârși minuni	
CAPITOLUL XV	145
• „Cinstitul scaun“ știe el să săvârșească unele ca acestea	
CAPITOLUL XVI	159
• Însă Nastratin mai știe multe altele	
CAPITOLUL XVII	175
• Unde se vede cum se isprăvesc toate: vânătoare, furtună, povești și oameni	
Referințe critice	185
Cronologie	189
Activitate politică.....	205

*Viața monahală
a lui Mihail Saboșanu
I. și II. parte*

*Timp de două zile de negociu
Măria sa poartă pedumii
Împărăția este
Pentru băștină
Intenții de căsătorie
Alexandru nu țineu lui Alexandru
Măndru-Eșcu
Oțetari băștin
Apoi de acum
Nada Jăstic
Noaptea de căsătorie
Ochi de no*

1 CAPITOLUL

Dobroge, tu ești Țara „vechimii” ...

Dobrogea s-ar putea numi țara prefacerilor. Oameni și peisagii s-au schimbat aici din veac în veac.

Nămolurile de primăvară ale Dunării sunt destul de îmbeșugate, ca să împingă treptat hotarul Mării mai spre răsărit. Chilia era port maritim în veacul XV, în domnia binecredinciosului Voievod al Moldovei Ștefan. Iar cu șapte sute înainte de Ștefan-Voievod, slavii păgâni de la Kiev, adulmecând căile de comerț ale împărăției bizantine, așezaseră cetate de scaun și grădini suspendate la Prislav. Din acele grădini Sviatoslav-Țar privea marea, bând vin dulce dintr-o tidvă de prinț bulgar ferecată cu aur. Acuma Prislavul e mult departe de priveliștea de altădată, pe unul din cele trei brațe ale fluviului.

De asemenea, de la Babadag până la Siutghiol, toate lacurile din latura țărmului erau în domnia Pontului Euxin. Acuma pescarii lipoveni prind crap în balta cea mare a Razelmului; în Tașaul, Duingi și Caranasuf intră la văratic, în apă scăzută, chefalii; iar pe fundul vechi al Mării, la Histria, își poartă mocanul oile și zgârie țărani cu plugul cimitirele trecutului.

Cu alte șapte ori opt sute de ani înainte de a se arăta aici pâlcurile bărboase ale slavilor, cetățile grecilor erau înfloritoare. La Histria se dezgroapă terme de mozaic și inscripții pe marmură. Gropnițele civilizațiilor coloniști ai Miletului s-au amestecat între gorganele mai vechi ale sciților.

În aceste pături suprapuse de oseminte, au aprins focuri de popas și strămoșii noștri daci, care aduceau oamenii de la miazăzi lână și grâu. Au așezat apoi stăpânire romanii. Au risipit după aceea tăciuni și sânge hoardele Mongoliei, năzuind, din foamete, spre asfințit. Au pus iar liniște autocratorii de la Bizanț, până ce au năboit dintr-o parte tătarii și dintr-alta turcii.

S-a așezat țintirim peste țintirim și vatră peste vatră. Cele din urmă valuri omenești au lăsat gunoaie de urmași ce stau încă în ființă, față în față. Maloruși și lipoveni, găgăuzi și bulgari, turci și tătarii. S-au adăugat românii, care au intrat în toate goliștile ca o apă, covârșind încet-încet trecutul.

Pe lângă neamurile pe care le-am numărat, se găsesc stropite și altele.

Am găsit așezări de nemți, care-și beau în tihnă cafeaua cu lapte, sub acest cer meridional, ascultând fluieratul scârțâit al greierului-gras. Sunt cei mai buni și mai pașnici economi; Domnul Dumnezeu le-a hotărât să facă, la timpul lor, cumpănă răutății și silniciei goșilor, străbunii lor, care s-au petrecut și ei pe aceste meleaguri, când le-a sunat ora din veșnicie.

Într-un sat – Cataloi – al cincilea grup etnic îl alcătuiesc italienii. I-a adus întâi, „din țara lor cea leșinată“, cum spun moldovenii, un moșier de lângă Iași, tatăl poetului Dimitrie Anghel, și i-a așezat la Cornești. Fantazia asta a bătrânului Anghel s-a produs în decada a noua a secolului trecut, în legătură cu o încercare de cultură a orezului în țara noastră. Prorociile băștinașilor bătrâni de la Cornești, care clătinau cu neîncredere din cap, s-au îndeplinit nu târzie-vreme; încercările „boierului“ au căzut lângă țintirumul mașinărilor aduse din țara nemțească; „talienii“ au căutat alt loc mai prielnic și mai larg și l-au găsit în Dobrogea.

Așa vin din stepele de dincolo de Marea fulgii de năgară, plutind pe vânt și coborând semincioarele lor în pământ mai prielnic și mai cald. Așa își caută un punct de sprijin și propășire păianjenii minusculi atârnați de firele de funigei care se mai cheamă și mătasea Maicii-Domnului. Așa au prins rădăcină la margini de stânci, în lumina sporită a luciului mării, migdalii, din semințe prăpădite de marinarii Arhipelagului. Așa s-au oploșit în dumbrăvi, la margini de lacuri, pe rotunzimile mormintelor scitice, sub flori străine, cicada și mantis religioasă, insecte mediterance.

Asemenea loc de trecere din pustie către raiul Împărăției, caravan-serai pentru pribegi, iar Maroc de robi, tarabă de mărfuri furate, nu putea să aibă decât înfățișarea neliniștii și a tristeții. Nimeni nu știe ce-i aduce ziua de mâine; ziua de mâine e de multe ori ziua morții. Sărmana țărână a miilor de mii de dușmani, împăcați și înfrățiți întru același destin, asupra ei bat vânturi fierbinți în vremea verii și crivățuri sălbatice iarna; zarea răsăritului e de obicei încețoșată; în celelalte părți ale văzduhului adeseori nălucește ca o zidărie ce ar da ocol singurățiilor.

La Caranasuf, nu departe de cetatea îngropată a Histriei, abia apar cele dintâi flori în umezeala pripită a primăverii, și s-au și petrecut, arse de secetă. Este acolo un colț de pământ între ape, unde se prelungește uscăciunea până către toamnă. Pulberea din zări se întinde și asupra întregii priveliști, până ce vin alți pribegi care n-au încetat a băntui regiunea dintru începutul vremurilor și nu vor înceta s-o băntuiască până la sfârșitul sfârșiturilor: cocorii. Aducă și ei cenușiul penajului lor la toate – și cerului și pământului; iar tăcerii îi adaugă țipete tânguitoare cât timp se mută, de la hrana de noapte din porumbiști la locurile descoperite unde hălăduiesc ziua. Cât timp răsare și se urcă soarele deasupra mării, scânteind în legănarea talazurilor, atâta timp zborurile învârtite și chemările jalnice nu încetează.

În alte părți ale continentului, toponimia se moștenește de la un neam la altul: în limba nouă, vocabulele vechi sună ciudat și plăcut. Aici catastrofele periodice au spulberat tot; după furtună colbul s-a așezat iar, și veneticul, uitându-se cu ochi mirați la pustia din juru-i, a dat nume nouă apelor, câmpiei și colinelor. Numele de azi, din preajma ruinelor nobile ce se dezgroapă, sunt îndeobște turcești și tătărăști.

Numirile localităților din acest ținut mai au o particularitate.

Se află undeva o fântână cu trepte: Merdevenli-Punar. Punar sau Bunar înseamnă, turcește și tătărăște, fântână. Merdeven li – cu trepte. E un loc deosebit și rar, căci apa bună nu se găsește ușor și pretutindeni. Zidirea a fost săvârșită de un om cumsecade, însă pomenirea lui s-a stins. Totuși, s-ar fi convenit să i se păstreze amintirea. Nu i se mai păstrează nicio amintire: Merdevenli-Punar, ș-atât.

Nu departe de Caranasuf, lângă movila stricată, locul se cheamă Hakem-Punar. Aici a săpat un oarecare om cuvios, cu numele Hakem,

fântână; dar nu mai stăruiește din acel monument al dragostei de oameni nimic, absolut nimic, măcar o cărămidă ori o piatră. Totuși oamenii au să-i mai spuie o vreme Hakem-Punar, până ce n-au să-i mai spuie nici într-un fel.

Cum vii de la Constanța spre Histria, apuci întâi pe un drum de nisip, urmând litoralul; după aceea sui pe un podiș, unde hojma bâzâie vântul în bolândari. După ce mergi și mergi pe acel podiș, vezi în depărtare o apă lină ș-o linie de tufărișuri. După acea linie de tufărișuri, se înalță mormanul ruinelor Histriei, ș-apoi se încrețește lacul într-un fel de vântat turbure spre Kituc și spre Marea. Apa cea lină nu-i apă, ci fundul văii, adică fundul mării vechi, care se visează în soarele amiezii ca-n starea ei de demult. În zilele de august privești asta e obișnuită și fenomenul se cheamă miraj. Dobrogenii au o numire mai frumoasă: „apa morților“; iar tufărișurile în șirag sunt cocorii care dormitează în tihna luminii. De o parte și de alta a șiragului, câte o strajă priveghează, cu gâtul înălțat și capul neclintit.

Înainte de a te coborî spre acea taină în care stă încuiat trecutul, îți rămâne în stânga drumului o îmbulzeală de molozuri, după aceea pietrării risipite. Molozurile sunt netrebnice rămășiți, de care nimeni nu se mai atinge; apele cerului și vânturile urmează a le împrăștia și a le asemena cu linia ușor ondulată a podișului. Numele așezării îl poți întru câțva presupune după reflecțiile mormăite ale căruțașului, care face socoteală că au mai rămas lespezi bune de cărat în acel țintirim. Ar avea nevoie și el de două lespezi, pentru stâlpii porții de acasă de la el. Poate-a veni într-o zi să le ridice. Însă trebuie să se grăbească, deoarece în curând n-are să mai rămâie nimic. Astfel, mi se dovedea că cimitirul de la Cazanchioi, pare-mi-se, nu mai era. Totuși era, căci, sub numele nedeslușit, continuau să doarmă drept-credincioșii, așteptând județul de la sfârșitul vremurilor.

Pe un muncel, în stânga drumului care duce de la Caranasuf la Ostrovul Lupilor, mai era un nume, căruia nu-i răspundea nimic: Moara lui Ali. Am aflat că ar fi fost cândva cocoțată pe acel muncel o moară. Moara a ars-o pojarul și au spart-o volburile vântului. Și nu era a lui Ali. Era a unuia care a omorât pe Ali.

Am să lămuresc îndată treaba asta, care pune în mirare pe orice călător. Întâmplarea mi-a povestit-o prietenul meu Panaite.

Cu toată povestea și lămurirea, numele locului n-avea noimă. Îmi închipui chiar că din pricina asta a și dispărut din circulație. Astăzi nu mai este despre el nici amintirea amintirii.

În lumina specială a acelor dezolări, filologii nu pot găsi științei lor decât o întrebuițare funebră.

Dobroge, tu ești însăși „vechimea“; însă dobrogenii vremelnici, cum poposesc aici, leapădă din vorbirea lor acest cuvânt, precum și oricare altul în legătură cu cele statornice.